

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СТРУЧНИ ДЕО

О СЛОБОДИ ВОЉЕ И ОДГОВОРНОСТИ

(НАСТАВАК)

Ако се сад претпостави, да у свесном духу има промена чије порекло лежи у њему самоме, које су сасвим спонтане, онда је очевидно, да дух у овим променама испољава једну нову енергију, која нема своје порекло у самим енергијама природе, да дух дакле својим спонтаним променама *увећава* енергију природе, из чега излази, да слобода воље *противречи* закону о постојанству енергије, која се сматра као једна од искуствено утврђених светих истина Природне Науке.

Има присталица слободне воље који, из страха да не дођу у конфликт са таким једним искуством потврђеним општим законом Природе као што је, сумње нема, закон о постојанству енергије, покушавају да докажу, како претпоставка слободне воље не долази у конфликт са тим законом. Од многобројних покушаја ове врсте ја ћу споменути само један, на име покушај по коме наш дух својом слободном вољом само мења *распоред* природних енергија, али не утиче ни мало на њихову количину. По овоме гледишту у моменту кад хођу да дигнем руку и то дизање вршим (хтети дићи руку и дићи руку представља један и исти акт свести, што је лако увидети чим се, као што смо ми то раније учинили, спољна вољна радња одвоји потпуно од унутрашње), дизање руке са објективне стране своје представља један чист механички одн. физиолошки акт, који потпуно пада у затворени ланац природне узрочности. Ово дизање руке (т. ј. дизање реалне руке, руке као органа нашег организма а не кретање одговарајуће преставе у свести) представља једну промену енергије природне, која би као таква била потпуно одређена природним узроцима, кад не би било вољног акта свести који ју је изазвао. Али и ако ју је вољни акт свести изазвао, ипак, по

овоме гледишту, тиме није у самој природи, у самом организму, који је део природе, произведена никаква нова енергија, већ је постојећој енергији само дат други правац: нервна енергија која је, услед вољног акта, нашла свога израза у кретању руке, нашла би, без тога вољног акта, свога израза у ма којој другој еквивалентној промени у организму, вољни акт није дакле ни мало увећао нервну енергију, он јој је само дао други правац.

Ма како духовито ово објашњење изгледало, оно је ипак нетачно. Нервна енергија, као и природна енергија у опште, отићи ће при својој трансформацији у другу природну енергију опет на основу оних истих претходних узрока, који проузрокују и ту саму трансформацију. Претходни узроци, који чине да се једна природна енергија на одређеном месту у простору и у одређеном моменту у времену претвори у другу природну енергију, ти исти претходни узроци одређују у исто доба и правац тога претварања једне енергије у другу. Као што је у природи немогуће, да правац кретања једнога тела у простору није одређен истим оним узроком, који одређује јачину одн. брзину тога кретања, исто је тако немогуће, да правац претварања једне природне енергије у другу не буде одређен истим оним узроком који у опште чини те се једна дата енергија претвара у другу (т. ј. узрок, који чини те се се једна дата енергија претвара у другу, одређује у исто доба и природу ове друге енергије). Из тога излази, да је у опште немогуће одређивати правац и распоред природних енергија а да се тиме не произведе сама квантитативна промена у енергији која је узрок, према томе немогуће је, да и наш вољни акт мења правац претварања нервне енергије, а да сам не улази као енергија у узрок који врши то претварање. Наши слободни вољни акти морају према томе *увећавати* енергију природе, сума енергије у природи није према томе стална количина.

Али и ако је на тај начин несумњиво, да, чим се призна слобода наше воље,

закон о постојанству енергије у природи нема више оне апсолутне важности коју је дотле имао, ипак не треба изгубити из вида, да се тиме вредност тога закона у тако малом обиму смањује, да то смањивање нема никаквог практичног значаја. Јер и ако су Природа и Дух две по реалитету своје потпуно равноправне половине реалног Света, ипак Природа је по својој количини у такој надмоћности над Духом, да целокупна спонтана енергија Духа представља, упоређена са спонтаном енергијом Природе, у целини Вационе једну тако рећи бесконачно малу количину. Међу тим, ма како мала била, спонтана енергија Духа постоји, и она је не само способна да неспонтану енергију Природе повећа, него, а то је много важније, она овим својим повећањем неспонтане енергије Природе даје овој енергији сасвим други распоред него што би га ова сама собом имала. Овом својом последњом страном, новим распоредом неспонтаних снага природе (гледиште, које са значај наше спонтане енергије своди на ово распоређивање неспонтаних енергија Природе, полази дакле од једног несумњивог факта, али превиђа потпуно, да је тај распоред *принципијелно* могућ само тако ако је и наша воља једна активна енергија, енергија која увећава енергију Природе), спонтана енергија Духа добија огромну важност у економији живота Природе, специјално у економији органског живота њеног, а нарочито живота људског. Минималном спонтаном енергијом свога духа човек је у стању, да природним енергијама да сасвим други правац по што би га оне саме собом имале, он је у стању да пробуди нову енергију природе и на оним местима на којима је иначе сама природа неби могла пробудити, у кратко он је у стању да постане Господар Природе. Разум наш служи нам при томе само као средство, да изближе упознамо природне енергије, да видимо на који се начин оне могу једна с другом комбиновати, сам разум за себе пак био би потпуно немоћан да нас учини Господарем Природе, кад у нама неби посто-

јала спонтана енергија, чији је израз она по изгледу тако проста а у ствари тако важна и преважна реч: Хоћу! У овој реч лежи, може се рећи, наша самосталност, наша моћ, наша влада над Природом. Слобода воље чини, према томе, квинтесенцију нашега реалног људског живота.

(наставиће се)

Д-р Бранислав Петронијевић.

СМРТНЕ И ТЕЛЕСНЕ КАЗНЕ по старом српском законодавству

(НАСТАВАК)

Као што се види по Јустинијановом закону смртна казна каменовања примењивана је према оним крадљивцима, који украду што из цркве, па се украдена ствар код њих нађе. Исто тако и према крадљивцима, који украду што с гроба. Из обичаја нашега народа а према Светом Писму по каткад примењивана је та казна према непоштеним женама, према браколомницима, према вештицама, према издајницима и према преступницима у погледу морала. Још је та казна примењивана и за срамно разбојништво. За ово последње имамо пример из 1888 год. Тако један Србин из Краља (у Црној Гори и Хасу) убије Србина за оружје, па га за то срамно разбојништво само његово племе осуди на смрт, убише га из пушке и затрпаше камењем и овим речима испратише: „Колико ти одовуд стопа, толико ти одонуд година!“¹⁾

Најпосле ћемо да напоменемо да су и Турци засипали камењем хајдучице. На тај су се начин осветили Турци хајдучици Милици. Тако се у песми пева кад су је Турци ухватили и одвели у Травник, беху изашле буле и хануме па је питале:

«Ој хајдуче да те Бог убије,
«Зар имаде на св'јету јунака,
«Да с' не боји наших Турака?
«С лудости ћеш изгубити главу!»

На то им је одговорила Милица:

«Не лудујте буле и хануме,
«Ја нијесам турска кукавица
«Већ сам јунак млада Српкињаца!»
Па раскопча токе на прима
Синуше јој пребијеле дојке,
Као снијег кад обасја сунце!
Кад виђеше траванске балије
Од јада су по камен узели
И Милицу у камен засули.²⁾

2. Вацање у провалију. — Овај облик смртне казне не помиње се ни у једном споменику српскога законодавства у старој српској држави. И ова казна могла би изостати у овој расправи да јој се не налази траг у животу нашега народа.

Ова казна тако је исто и стара и проста као и каменовање. Она се састављала у томе, што се осуђени, на смрт

бацао с висине, било с високих прозора или у какву провалију. У оба случаја смрт је извесна. Треба напоменути да је ова казна била често акт самовоље народа или власника. Она се помиње у Светом Писму, јер су је Јевреји примењивали. Тако цар Јуј кад је дошао у Језраел, заповедио је да се Језавеља баца с висине: „баците је доље. И бацисе је, и прште крв њезина по зиду и по коњима, и погази је“ (Друга књига о Царевима. Глава IX. стих. 33). Вацање у провалију било је познато код Грка и Римљана. Код Римљана бацали су с Тарпејске Стене. Кривице и преступи, који су повлачили за собом ову казну, беху: лажно сведочење, мучко убиство, буне, издајство земље, родооскрвњење, крађа храмова и најпосле бацани су с те стене робови, који су крали.

У средњем веку није нам познато да је ова казна извршивана као последица судске пресуде, али је се чешће пута јављала као акт насиља. Овде би могли поменути онај догађај у Прагу, кад је хуситски вођ Јан Жишка бацао кроз прозор неке саветнике 1419. године.

Код нас је описао један случај Стеван Митров Љубиша у приповетци „Проклети Кам,“ кад су грбаљски сељани крајем XV. века хтели бацити некакву баба - Цвијету у провалију, што су мислили да је вештица. Ст. Љубиша прича:

„...Дохвате сељани бабу Цвијету ко за руку ко за ногу, тер је посмуцају пут пасје јаме изнад села, гдје су, причају људи, у старо доба бјесови уковали цара Дукљана, да не може ни живјети ни умријети, а за њом мало и велико сустолице ка' за мрцем. Кад ова гунгула допре на раскршће, спрете калуђера превлачкога, који је одходио да купи ујам уљаного млина.

— А гдје ћете с том бабом? упита калуђер.

„А множина му одговори:

Да злу душу суневратимо у бездању,
да јој се за кост не зна.“¹⁾

Кад је Душан обесио дванаест везира клеветника, који су оклеветали Находа Момира и Гроздану, и кад је дошао под јелу, о којој су обешени, а јела се осушила, под њима се бездан отворила. Цар намаче два целата млада, откида их једног по једног, те их баца доле у бездану.

«Иди тамо са земље неправдо!»

Овде имамо пример, где су кривци прво обешени па за тим у бездан бачени.

Писац ових редака сећа се из детињства неке бабе Живане, за коју су сељани мислили да је вештица, и за коју су сеоске жене говориле, како би њу требало бацити у провалију, да не мори децу.

3. Вешање. — У смртне казне, које су постојале још у давнашње време, и које су се још и данас одржале у неким државама, долази и Вешање. Ова казна примењивана је у Риму, примењивана је у Византији, а примењивана је готово у свима државама средњег века. Она је предвиђена, као што смо поменули, и у Градском Закону. Душанов законик ову врсту казне предвиђа у овим случајевима:

а) Аколи себар (себар је био сваки, који није властелин и свештеник), узме силом (отме) властeosку жену или властeosку девојку, која је на удају, да се обеси (Чл. 53).

б) Ко убије владку или калуђера или попа, тај да се убије и обеси (Чл. 130).

Вешање је било казна, која унижава и срамоти. Она се у средњем веку примењивала обично за крађу, особито за крађу у цркви. За тим у средњем веку нарочите су, скоро у свима јевропским државама, вешани дивокрадице и браколомници. Женске и угледни племићи погубљени су мачем.

У Душановом Законику нема помена да се за прељубу кажњавало вешањем. А у нашим народним песмама налази се траг да је такав преступник кажњаван вешањем. Пример за то даје песма „Находа Момир“. У песми се пева како су великаши потворили на Находа Момира, којег је цар Душан нашао и држао као сина, да он љуби цареву кћер Гроздану. Душан кад је чуо то расрдио се:

Пак намаче два целата млада:
«Брзо ид'те, два целата млада,
«На чардаке, гди Гроздана спава,
«Уватите Наода Момира,
«Водите га, те га обесите
«У градини о сувој лавини,
«Што по се је дрво осушило
«Има време три године дана
«Нити листа нити цветом цвати.»

Заповест је царева испуњена и Наод Момир, и ако невин, обешен је у градини о сувој дафини. Али кад је цар сазнао за клевету, обеси девет везира.

У прво време кривци су вешани о дрва, доцније подизана су вешала у разним облицима. А како је то било у старој српској држави, данас се не може ништа тачно рећи.

(наставиће се)

Миленко Вукићевић.

ШЕСТИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС за криминалну антропологију

(НАСТАВАК)

* * *

После свега што смо до сад изложили о организацији полиције према научним принципима криминологије, могло би се, на први поглед, закључити, да је ово питање дефинитивно свршено, и да само треба продужити путем, који су показали *Отолени* и *Ничефор*. Ну, већ и сам тај факт што је питање, о коме је реч, увршћено у програм последњег криминално-антрополошког конгреса, и што је о њему и овога пута прву реч водио сам *Отолени*, најбољи је доказ како о потреби дискусије тако и о важности самог овог питања. Доцније ћемо видети, да оно ни на садашњем конгресу није расправљено, већ је остављено за идући конгрес, који ће се држати у Немачкој.

Као што већ помену смо, главну реч о истакнутом питању водио је *Отолени*,

¹⁾ Д-р. С. Тројановић. Лапот. Стр. 32.

²⁾ Коста Х. Ристић. Српске Народне Пјесме. Београд 1871. стр. 120-121.

чији интересантан и врло важан рапорт, који је прочитан на трећој седници конгреса, исписујемо овде од речи до речи:

„Организација полиције према принципима криминалних наука, коју већ одавно захтевају *Ломброзо* и *Алонџи*, ограничена је данас на соматичку идентификацију. Постоји, међутим, знатан број полицијских служби у којима треба што пре применити научне методе, и на овај начин дати им новог полета.

Таква каква је данас на пољу идентификације, која се врши готово у целом цивилизованом свету — ова организација није у пракси дала повољних резултата. Неоспорно је, при том, да је циљ идентификације једна извршена мера опрезности, само што су неколико лажних идентитета, које антропометријска одељења лако откривају, и сувише мали резултат према огромним потребама за успешно сузбијање злочина.

Да би нове методе идентификације могле дати дневној пракси све користи, које се од њих с правом очекују, потребно је да буду примењене у свеколикој служби јавне сигурности и у целој администрацији; потребно је да данашње емпиричко обележавање особности индивидуе буде замењено научним и добро разумљивим језиком.

Телеграфски расписи, подаци о соматичким карактерима, редиговани у циљу истраживања и притварања осумњичених личности, треба да су увек саобразни правилима дескриптивног описа.

На овај начин примењен у свима полицијским одељцима, соматолошки опис био би од неоспорне користи, само што се ова корист не би простирала на све полицијске функције, већ на један ограничен део. Међутим, дужности полиције не састоје се само у констатовању злочина и утврђивању идентитета. Пре овога она има један пречи, управо најважнији задатак: *да предузвреди злочине и преступе; да додро упозна кривце; да их надзирава, и најзад да их изнађе кад изврше злочин.*

Полиција, која жели да ради рационално у својој заштитничкој улози — у непрекидној борби против опасних друштвених класа — мора потпуно, и у стратегијском и у административном делу, бити руковођена практичним знањима о човеку злочинцу.

Ово познавање злочинца, које се очигледно показује у славним мемоарима *Видона*, *Клода*, *Масе-а*, *Горона* (бивши шефови париске тајне полиције) и других; ово детаљно познавање човека злочинца, којим се одликују неколико ретких чиновника јавне сигурности, мора бити полазна тачка у служби свију полицијских органа.

Док се веровало да је злочинац нормално створење, није се осећала потреба за његовим специјалним изучавањем у циљу надзиравања, истраживања и предузимања потребних законодавних мера против њега. Али, пошто је признато, да урођени злочинац у погледу карактера, навика и порока, одступа знатно од осталих људи, наступила је неопходна по-

треба, да чиновници сигурности за време упознају сваког злочинца, како би доцније могли са успехом водити о њему рачуна.

На овом конгресу може се још дискутовати о правој природи злочинца, о постојању злочиначког типа, о одговорима злочинаца, али једна ствар остаје увек неоспорна, а то је важност нових знања, које пружа криминална антропологија о организму, души, осећању, мишљењу, жељи, акцији, мржњи и љубави злочинаца.

Али, нашто сва ова знања, расута у стотинама књига, која су заинтересовала цео научни свет и изазвала састанак пет међународних конгреса, ако од њих нема никакве практичне користи; ако се њима не користе чиновници јавне сигурности, који готово целог века имају посла са злочинцима, као и судови који их суде.

То нису, међутим, само књиге из којих се чиновници сигурности и судови могу научити познавању опасних личности; ово познавање мора се стећи директно, помоћу рационалних метода биологије и клинике за људска бића у нашим казним заводима, који функционишу као праве клинике злочина.

Пошто чиновници јавне сигурности једном буду снабдевени овим знањима, организација полиције у свима њеним основним принципима, а у духу наука, неизбежна је; рад њен неће више бити заснован на простом искуству, већ на рационално-позитивним методама, опредељеним експерименталним наукама.

Биро полицијски, после овога, биће прави стратегијски биро, чија вредност неће бити персонафикована само у његовом шефу, као што је то сада, већ у административним традицијама, које ће бити резултат континуитета рационалних метода у посведневној употреби.

Пошто је изјавио да основ свеколике службе полиције сигурности треба да буде раније поменута *биографска карта* злочинчева, и ову описао, *Отоленги* је даље наставио:

„После овога, оцене о добром или рђавом владању, о општој или специјалној сумњи, о већем или мањем страху од повратника, биће резултат рационалног и објективног опажања, заснованог на криминалној антропологији и психологији, и омогући ће предузимање потребних, и у истини заштитних мера.

Али има још и нешто више: информације полиције јавне сигурности могу послужити као основ судској истрази која ће, поред утврђивања одговорности, бити у стању да открије и персоналитет окривљеног (факт врло важан, нарочито за малолетне осуђенике). Неће се више дешавати, као што сада више пута бива, да се на претресу појављују оптужени, за које нико не зна да су дугогодишњи епилептичари. И сам суд моћи ће, према личној оцени социјалног страха који окривљени проузрокује, изрицати праведнију казну, и одлучивати има ли места условној осуди или не?

Истраживања криваца неће више зависити од случаја, или од ретких способности појединих чиновника, већ ће се,

на против, вршити према сталним правилима, и заснивати на познавању опасних друштвених класа. На основу финих закључака, који ће се извести из самог злочина или преступа — најпоузданији и најбољи знак који сам злочинац о себи оставља, чиновник сигурности отпочеће истраживање у кругу опште сумњивих и њему добро познатих личности, из кога ће прећи на специјално сумњиве, па најзад и на самог извршиоца; дакле онако исто као што лекари успевају да одреде најтеже дијагнозе после детаљне анализе.

Као што се из изложеног види, реч је о потпуном преображању данашње полицијске тактике: реч је о једној новој и од данашње сасвим различитој управи, која ће знатно умножити репресивну моћ јавне сигурности, а још више њену *превентивну* моћ, која у ствари и јесте њен главни задатак, док је данас само споредни.

Надзор сумњивих личности, који данас не само да није довољан, већ често прелази и у систем гажења, моћи ће у истини спречити злочине кад буде извођен према паметном принципу индивидуализације. Тада се неће виђати, као што се данас виђају, несвесни малолетници, епилептичари и алкохоличари, како се препиру са полицијским агентима, нити ће оболела и неодговорна лица бити расута по целом грађанском друштву са скитницама пројацима и дегенерисаним личностима.

У целој домени закона и правила јавне сигурности, садашње мере замениће се новим методама, а најважнија средства превентивне полиције: *ошомена*, *надзор*, *интернирање* и т. д. неће се више примењивати једнолико, већ саобразно различитим категоријама индивидуа и њиховој опасности по друштво.

Само после ових рефорама и под заштитом криминалне антропологије, полиција научно организована моћи ће постати најбоља и најмоћнија заштита друштва противу злочиних и преступних аката.

У дискусији, која је после овога настала, *Пренс* и *Рајс* (Лозана) истицали су поглавито тешкоће од употребе биографске карте у пракси. Како ће један полицијски агент моћи распознати епилептичну кризу, кад симуланти понекад успевају да преваре и саме лекаре? У овом истом смислу говорио је и *Максвел*, док је *Кан* предлагао две карте: једну *полицијску* а другу *лекарску*, и тражио да се обе саопштавају окривљеноме, и на овај начин потчине контроли браниоца.

Пошто је *Отоленги* одговорио, да ће се рубрике на биографској карти, одређене за психичке податке, попуњавати само за повратнике и оне који су добро познати, *Д-р Едмон Локар* (Лион) изнео је своје мишљење *„О данашњим службама идентификације и интернационалном картону“*, а предложио: *да се у свима земљама заведе један исти систем идентификације.*

Још су говорили *Рајс* и *Гасте*: први о *„Живим сликама“* и *„О неколиким новим применама фотографије у судским истрагама“*, а други о новом систему *дактило-*

скопије, који почива на класификацији отисака прстију према методи професора Отоленгија, и са овим је завршена трећа седница конгреса. Дефинитивна и потпуна одлука о расправљаном питању није донета, али су за појединости изражене извесне жеље, које ће се изнети у завршетку овог рада.

(наставиће се)

Д. Ђ. Алимпић.

ПАРИСКА КРИМИНАЛИСТИЧКА ШКОЛА

(Ecole des études pénales à l' Université de Paris)

У другој половини прошлога века извршени су знатни преврати у Кривичном Праву: срушене су многе старе теорије, пообарани читави редови принципа, измењени и проширени погледи како на злочин тако и на злочинце, како на казну тако и на њену примену... Суверенитет старе класичне школе и њених теорија у Кривичном Праву, нагрижен и окрњен, срукао се је, и на развалинама тих некадашњих теорија створене су нове школе, рационалније теорије, које из дана у дан задобијају све већи број својих партизана и почињу да освајају и законодавце... Уз вековну зграду Кривичног Права видимо данас зграду, које су подигнуте у прошлости која није далеко иза нас: имамо данас нове науке са којима је Кривично Право у тесној, интимној вези, имамо данас Криминалну Социјологију, Криминалну Антропологију, Пеналогiju (Science pénitentiaire)... Злочин данас није само обично зло, кога треба да погоди овај или онај параграф, злочин није више *јуримичан феномен*: злочин је данас *друштвени феномен*, који је, као и сви друштвени феномени, резултат многостручних и разноврсних фактора... У борбу противу злочина није више ни мислити ући наоружан само параграфима: треба га упознати, проучити, треба му пронаћи узроке, па организовати средства којима њих тући... Старе теорије, а по њима и законодавства, нису хтеле да знају за злочинце: за њих је постојао само злочин. Али од извесног доба, истовремено кад је у медецини прокламовано, да нема болести него болесника, имамо данас високо издигнут принцип: „Нема злочина, има само злочинаца!...“ Савременог криминалисту не интересује данас *крађа* него *лопов*, не интересује га *убиство* него *убица*. Он проучава злочиначки свет како у садашњости тако и у прошлости, он пробија у њихов живот и тамо их посматра, он студира њихове навике, њихове обичаје, идеје, склоности, језик итд... Казна је престала да буде оно што је некад била: она је данас чисто *социјална функција*, која се појављује као друштвена реакција противу антидруштвених испада. Она данас, поред тога што треба да заплаши, да буде примерна, треба нарочито и у првом реду да поправи злочинца. Њена је примена, она велика брига савремених криминалиста. Није довољно осудити некога на толико и толико ме-

сеца затвора или на толико и толико година робије. Треба казну *применити* сходно њеноме циљу. И отуда оно, да су створене теорије о примени казне постала знања, која су у недавној прошлости проглашена за науку...

При таком стању ствари разумљиво је, што је се, пре мало година, појавило питање, да ли је образовање које се добија на правним факултетима довољно за оне, који би хтели да постану криминалисти било као адвокати, било као истражници, било као судије? Да ли је за једнога криминалисту доста оно мало знања из Кривичног Права, које он стекне слушајући предавања из тога предмета за један или два семестра са једним или два часа недељно? Да ли не би било и корисно и потребно створити на правним факултетима уз постојећу катедру Кривичног Права и катедре за оне науке, са којима је оно у тако тесној вези, које као и оно има за битни предмет проучавања: злочина и злочинца? Или да није згодније створити нарочите школе за криминалисте?...

То су питања којима су се правни ауторитети посебице занимали док она нису, силом саме потребе, постали предмет дискусије на шестом конгресу Међународне Уније за Кривично Право, држаном 1895. г. у Линцу. На конгреској седници, којој је председавао врло цењени правник, данашњи министар правде у Србији, г. д-р Миленко Р. Веснић, дискусија, врло жива и врло интересантна, завршена је решењем, које овако гласи:

„Да би се усавршило образовање криминалиста, а специјално да би се припремили да буду практичари, жели се да се њихово студирање не ограничи само на казни закон. Жеља је, да се ђаци, који се спремају да постану криминалисти, упознаду са знањима о узроцима злочина, са карактером злочиначког света, и са најбољим начинима примене казне, било факултативним предавањима, било специјалним курсовима...“

После тога конгреса на разним факултетима опажа се појава ванредних катедара било за Криминалну Социјологију, било за Криминалну Антропологију, за Пеналогiju, Судску Медицину, Психијатрију. Али се убрзо долази до уверења, да су напори појединих професора на универзитетима узалудни, јер су та предавања непотпуна и имају и сувише индивидуални карактер. И за то питање о стручном образовању криминалиста, сматрано за још нерешено, постаје понова предметом дискусије једног криминалистичког конгреса. Овом приликом то је питање расправљано на првом националном француском криминалистичком конгресу, држаном у Паризу пре две године. Оно је било овако формулисано: „О професионалном образовању адвоката, истражника и судија криминалиста.“ У врло исцрпном рапорту, поднетом конгресу по томе предмету, један признати француски правник забавио се је питањима: када треба да буде место стручном образовању криминалиста, у каквом духу треба да буде то образовање и какав треба да

буде његов програм. Конгрес се је с њиме сложио, да то стручно образовање треба да буде после свршеног правног факултета, да буде у практичном и теоријском духу, а што се тиче програма он би имао да обухвати Кривично Право, Криминалогију, Пеналогiju, Кривични Судски Поступак, Судску Медицину и Психијатрију. После дискусије у којој су узели учешћа врло многи чланови конгреса, донета је одлука, у којој је изражена жеља, да се на правним факултетима појединих Универзитета отворе нарочите школе за образовање криминалиста у практичном и теоријском духу, и да диплома о свршеној школи издана од стране Универзитета, као препорука за наименовање истражника и судија као и за њихово унапређење.

Није прошло ни два месеца од тога конгреса, а на париском универзитету, по одобрењу министра просвете, отворена је Криминалистичка Школа (Ecole des études pénales) и њени први слушаоци свршили су је овога лета.

Том школом управља доајен правног факултета, а предавања се држе из Криминалогије, Пеналогije (Science pénitentiaire) Кривичног Права, Кривичног Судског Поступка, Науке о душевним болестима (Médecine mentale) и Судске Медицине. Професори су они исти са правног и медицинског факултета. Поред предавања држе се и практичне конференције на правном факултету, у једној болници за душевне болести и на Моргу. Похађање часова, присуствовање практичним радovima и конференцијама обавезно је. Редовни ђаци те школе могу постати они, који су свршили правни факултет. Странци се примају по одобрењу доајена правног факултета. Школа траје годину дана. Да се добије диплома, коју издаје Универзитет са потписом свога ректора и професора, који су држали предавања, ђак треба да је израдио тезу, коју је дужан да сугнира, и да је из свију предмета положио писмене и усмене испите.

Налазим, да ће ово обавештење о Париској Криминалистичкој Школи бити од користи оним нашим будућим криминалистима, који би хтели да на страни стеку професионално образовање.

Париз, 1906.

Милорад Н. Ст.

О НЕКОЛИКИМ ОСОБИНАМА ИСЛЕДНИКА

д-р Ханс Грос

Кад се говори о томе, какав треба да буде истражник, свакако ће се тврдити, да треба да има све добре особине, које човек у опште може имати: неуморну добру вољу за послом и вредноћу, самосавладљивост и издржљивост, оштроумност и познавање људи, образовање и лепо опхођење, гвоздено здравље и потребна знања из свију области наука и приватног живота. То се све разуме само по себи, али овде ћемо додирнути неколике тачке, за које држимо да им се још увек до сада мало важности придавало.

Пре свега захтевамо од иследника, да има у знатном степену одлучности. Ништа није жалосније и неупотребљивије него досадан, спор, суморан и сањив иследник; сматрамо, да и коњаник пре сме имати такве особине, него ли иследник, и ко не осећа у себи ни мало одлучности, нека се ода другој каквој грани правништва, — добар иследник неће бити никада. Али иследник не сме бити одлучан само у појединим случајевима, рецимо кад је ван службенога надлештва, без електричног звонцета, без послуге и има да изврши какво притварање; одлучан мора бити и онда кад има пред собом и какав тежак, замршен и нејасан случај. Одвратно је видети, кад се из целог једнога акта види, да је иследник цео случај само неодважно, несигурно, бојажљиво и са фино заоштреним погледима прихватио; како тек мора радовати човека кад види снажно, весело и сигурно прихватање и појимање ситуације. Често се велика умешност и дугогодишње вежбање може изједначити са једном енергичном руком; нема ли ње, њена се оскудица не да ничим надокнадити. Као и за свакога човека, нарочито за нас криминалисте важи она несравњива Гетеова изрека: „Не ударај олако на гњездо осца, али кад већ удараш, удри снажно“.

Не мање ваља захтевати од иследника да уме савлађивати самога себе. Паметним рачунањем, слободним спекулисањем, предострожним промеравањем, и правим трговачким билансирањем није учињено све — сав рад иследника мора бити пун самосавлађивања, одмерен и *иотауно* чистан, а од почетка још одстрањен од сваких спољних и заслепљујућих утицаја у погледу успеха. Срећно хватање злочинца, говор државнога тужиоца пун повољнога дејства, обазриво управљање председника претреса, све то може да изазове признање, чуђење и дивљење, али све то иследник мора да одстрани. Његов пун труда, напорни рад лежи у неким актима, и сва његова радња, његово оштрумље, његове срећне комбинације, његова опсежна знања откриће, ако добро иде, мали број људи који тачно студује акта и истаћи ће те заслуге кад треба.

Даља особина, која се неизоставно мора захтевати од иследника, јесте апсолутна тачност, под којом не треба разумети само то, да све буде у протокол стављено онако како се видело или исказало; по себи се разуме да и то треба да буде. Овде се мислило на тачност у радњама где се задовољава иследник подацима и тврђењима других; ако је могуће, иследник треба право стање да утврди *соиственим* увиђајем и још тачнијим истраживањем. Нећемо, дакле, да кажемо „иследник мора тачно да ради“, већ хоћемо „тачно“ да заменимо истина једноликом, али особитом важношћу истакнутом речју „егзактно“, која је данас у научној употреби добила угледан смисао. Висок ступањ свију данашњих наука постигнут је једино и само „егзактним“ радовима. Кад хоћемо какву модернију, научнију књигу, а такође и какву дисциплину да сравнимо са којом сличном, која је само неколико деценија раније писана, и кад

се запитамо у чему се састоји велика разлика обе врсте истраживања, наћи ћемо је само у томе, што се данас куд и камо егзактније ради него раније.

Да истраживачу мора нешто и „пасти на памет“, то се по себи разуме, ипаче не може истраживати; али и иначе ће упоређење двају истраживача модернога времена испасти у корист онога, који егзактније ради. Сјајне мисли које су прокрчиле пут у каквој науци, којима је какав научник задивио свет, често пису генијална тренутна стварања, већ производ егзактних истраживања. Тачно схватање ствари, посматрање до крајњих основа, безбројна срањивања, неуморни покушаји, кратка објашњења природе ствари могу бити са тако разноврсних страна, у толико много фаза свога развића, да нови погледи и нове мисли саме од себе долазе, те се тада стварно упознају примењују и приводе у дело.

Ако погледамо како велику вредност има егзактан рад у другим областима човечјега истраживања, умећемо га и за своја истраживања применити. Шта значи, најзад, егзактно радити? Ништа друго, до „не веровати другоме, већ посматрати сам, већ опет и опет посматрати.“ Ко тако ради, радиће егзактно и одстранити стотинама заблуда у свима областима, ако није аргументовао једне нетачне податке на другима, ако није оно, што је један пут било могуће и што је један пут посматрао, држао да је *увек* могуће и да се увек *мора* дешавати.

Наравно, да ми у своме раду најмање можемо сами видети и понова посматрати, већ се морамо ослонити на оно што други кажу; у томе лежи тешкоћа и нелагодност наших истраживања, али та баш незгода може се знатно ограничити, ако с једне стране оно, што *можемо* сами да видимо, заиста *сами* видимо, а не расуђујемо према подацима добивеним од других, и ако с друге стране све оно, што нам други каже, покушамо да учинимо на тај начин егзактним, што ћемо срањивањима, покушајима и демонстрацијама испитивати вероватност и правилност схватања исказаникова и на тај начин постављати га правилно или бар правилније. Како се ради оно прво, лако је рећи: увери се сам, узме преда се цео изглед, измери сам, прође сам истим путем и сравни тачност сатова по којима сведоци дају своје исказе, кратко речено: срањује и пресуђује сам. Има ли се пак посла са сасвим простим стварима, које се могу изнети са поузданом тачношћу, не треба се ослонити на податке који се дају, отприлике, већ само на оне који су сигурни *у циљу* започете истраге.

У једном важном кривичном случају правило се много комбинација према околностима и доношени су разни закључци, који су за ток целе ствари заиста били од пресудне важности. У последњем тренутку паде на памет једноме поротнику да запита, да ли се баш поуздано зна, да је једно извесно место удаљено од другог две хиљаде корачаји, што је служило у тој истрази као један основ у вештачкоме мишљењу. „Два су сведока казала, да раздаљина износи две хиљаде

корачаји“. Ипак би решено, да један жандарм отиде и пређе то одстојање, па кад се овај вратио и поднео извештај, да је одстојање велико — 450 корачаји, све су раније поставке и закључци морали пасти. То је само један типичан пример од стотине, које је у том погледу сваки од нас доживео.

Много је теже рећи, како ће се искази „учинити егзактнијима“, кад је немогуће директно поновно разматрање — свакојак претпостављајући увек случајеве, у којима сведок *хоће* да каже истину, али само неправилно схвата. У опште ће се рећи: ваља се помоћи „ad oculos demonstrare“, „пробањем“. Н. пр.: сведок каже: „Н. ме је батинао најмање десет минута“; сведоку се пружи сат и захте, да види, колико дуго трају десет минута и да ли га је Н. заиста десет минута батинао. После највише четврт минута сведок узвикује: „Не, дуже свакако да није трајало“.

(наставиће се)

Д. В. Бакић.

ПОУКЕ И УПУТИ

Полицијска власт није надлежна за расправу питања о томе, да ли је купац продатог имања дужан да полаже приход од купљеног имања.

Власт среза јадранског на дан 20. новембра 1899. године путем јавне лицитације продала је непокретно имање Јована Р., из Лознице, за наплату дуга Управи Фондова, и исто уступила Јовану М., из Шора, за 7996. дин.

Пошто је продаја постала извршном, купац Јован М. на протоколу код среске власти од 29. децембра 1899. године изјавио је: да је имање лицитирао и купио за свога сина Цветка, и да се у будуће Цветко зове док се ствар не расправи.

За овим је Цветко изјавио да на то пристаје, и одмах је положио 2000 динара за Управу Фондова, за ресто да буде дужник Управин, ако га она за таквог прими, и за то ресто до излицитиране цене, место новаца, приложио је облигацију Јована Р., по којој дугује Јовану М. 4000 дин. са 12% годишњег интереса од 20. септембра 1895. године до наплате.

Јован Р. актом својим од 11. фебруара 1904. године Бр. 2386. тражио је, да извршна власт позове купца Цветка, да он положи сву излицитирану цену у 7996. динара и сав приход колико буде изнео, а кога је Цветко на продато му имање од дана продаје примао, па по измирењу Управе Фондова, остатак новаца да се пошље првостепеном лозничком суду на распоред, пошто по извештајима истога суда од 20. октобра 1899. године № 11132., на продатом имању сем Цветкове има и друге интабулације.

У исто време изјавио је: да купцу Јовану М., односно Цветку, не признаје поверљачко право, пошто то не утврђује извршном судском пресудом, којом би дужник био осуђен на плаћање нити подноси доказ да је то своје примање пријављивао за порезу.

На основу изложенога, с погледом на пропис §§ 483. и 489. грађанског судског поступка власт среза јадранског, решењем својим од 7. марта 1905. год. № 1426. одлучила је: да Цветко М., из Шора, купац имања Јована Р. има положити ресто излицитиране цене у 4246. динара, пошто је 2000. дин. положио Управи Фондова, а за 1750 динара Управа га примила за свога дужника, а тако исто да положи и сав приход од купљеног имања, колики по рачуну изнео буде.

По жалби Цветковој, ово решење одобрено је начелство окружно, а решење овога Министар унутрашњих дела својим решењем од 13-ог августа 1905. године № П20326.

По изјављеној жалби, Државни Савет нашао је: да се предмет жалитељеве жалбе, у колико се односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да положи ресто куповне цене, по одбитку потраживања Управе Фондова, за које је жалитељ као купац примљен за дужника, не тиче административног спора у смислу чл. 48. тач. 2. саветског пословника, већ питања за чију је расправу, по §§ 483. и 484. грађанског судског поступка, надлежна полицијска власт. Међутим, у колико се жалба жалитељева односи на решење полицијске власти, којим му се налаже, да положи полицијској власти приход са купљеног имања од дана продаје, Државни Савет је нашао, да је надлежан за расправу овога питања, и да решење Министарово, којим се у овом делу одобрава решење полицијске власти, не договара закону.

Питање, да ли је жалитељ, као купац продатог имања, дужан да положи приход од купљеног имања све до дана извршености продаје, или су приходи тога имања, од дана куповине, његова својина, спада у категорију спорних питања с обзиром на то, да ли ће жалилац остати купац имања, ако не положи сву куповну цену. За расправу овог питања, као спорног, није надлежна полицијска власт, већ суд по чл. 146. Устава; с тога је полицијска власт била дужна да лице, које полаже право на овај приход, упути суду на парницу, те да судским путем тражи накнаду од купца.

Ово саветско посматрање усвојио је и Министар Унутрашњих дела.

Одлука Државног Савета од 16. маја 1906. године № 3890.

Противу решења, донесених по §§ 7. и 8. закона о механама, нема места жалби на Државни Савет.

Р. В. из Жежевице подигао је, на свом имању у селу, зграду и почео радити пекарску радњу.

На основу прописа §§ 7. и 8. уредбе о механама и кафанама, средња власт забранила му је упражњавање ове радње с тога, што у истом селу, а и у суседном, постоје механе са пекарницама.

Ово решење средње власти одобрено је и окружно начелство, а и Министар Унутрашњих дела, наводећи: да се упражњавање ове радње не може одобрити, јер би тиме право сопственика и закупца

сеоске и друмске механе, које проистиче из законске дужности о подизању прописаних пекарница и обдржавању истих било илузорно.

По изјављеној жалби, Државни Савет није се упуштао у разматрање овог предмета, налазећи, да се предмет жалбе не тиче административног спора у смислу чл. 48. саветског пословника.

Одлука Државног Савета од 12. маја 1906. године Бр. 3798.

М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I.

Суд општине балајиначке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 776, пита:

„Општински судови, на основу § 23 грађ. суд. поступка, имају право наплаћивати у име таксе, од сваке губеће стране, тамо побројане таксе.

Но како се у горњем §-у каже, да ће се такса наплаћивати од губеће стране, то се моли уредништво да овоме суду објасни: да ли суд треба да наплаћује таксу по поменутом §-у унапред од тужиоца и одмах у касу уноси, па да тужиоцу досуди накнаду од туженог, ако овај испадне губећа страна, или тужбу треба примити без таксе, па после свршеног спора наплатити таксу од криве стране?

— На ово питање одговарамо:

Општински судови не могу наплаћивати унапред таксу, предвиђену § 23. т. а, б, в и г грађ. суд. поступка, јер се она наплаћује од губеће стране, а ова не може бити знана суду, докле год не изрекне своју пресуду и ова не постане извршном.

То се јасно види из првога става поменуте законске одредбе, а у осталом правилност овога гледишта потврђује се и § 514. поменутога закона, у коме се изречно вели да се таксе, побројане у § 513 од 1 до 5 неће у напред наплаћивати, а ове су таксе истоветне са оном из § 23.

Истина, § 514 сада је укинут, али он сада казује принцип, који је за наплату таксе био у опште усвојен до појаве закона о таксама.

Што се тиче таксе из т. д. § 23. она се наплаћује унапред и то у маркама.

II.

Суд општине јаковљанске, актом својим од 5. јула ове год. Бр. 1061, пита:

„У овој општини има један овакав случај:

Н. Н. из Каменице, продао је пре неколико година Авраму Аврамовићу једну своју ливаду, на којој је доцније Аврам подигао кућу са потребним зградама и ту сада стално живи.

Но како о овој продаји тапија још није издата и пренос по књизи „Б“ није учињен, то се порез и сада реже на про-

давца Н. Н. и он га и плаћа, а Аврам неће исти да му враћа.

Сада продавац хоће да тужи Аврама за плаћени порез на ову ливаду, и суд ће га и осудити на плаћање, али се наплата не може извршити зато, што Аврам нема од покретности и земље више од онога, што му се по § 471. грађ. суд. пост. не може узети у попис за приватне дугове, ако би се и плаћени порез сматрао као приватан дуг.

Према томе суду је потребно објашњење о томе: кад се пресудом осуди уживалац Аврам да плати порез, може ли се њему онда узети у попис имање за наплату овога, без обзира на заштиту § 471 или ће се и ово сматрати за приватан дуг, и онда како ће се пресуда извршити?“

— На ово питање одговарамо:

Погрешка је од пореске, у овом случају, општинске власти, што је продавац у опште задуживала порезом и на ову ливаду, кад је продаја одавно извршена и имање ужива купац Аврам.

Чим је имање ушло у његово господарство, требало га је, по познатом распису г. Министра финансија, задужити порезом, без обзира на то, што пренос тапије није извршен.

Кад то није учињено у своје време, онда продавац није требао да плаћа порез и на ову ливаду, него је требао да њу одреди за продају за наплату пореза, и то би нагнало Аврама да порез плати, пошто би власт у смислу чл. 18. зак. о порезу учинила Аврама одговорним као држаоца, и пошто и само земљиште служи држави као залога у смислу чл. 108. закона о порезу.

Али кад све то није било у своје време, сада се потраживање повериочево од Аврама има сматрати као приватан дуг, и наплаћивати са свима обзирима на § 471. грађ. суд. поступка.

Ако он у опште не буде имао ништа од покретности, из које би се пресуда могла извршити, а од непокретног имања опет не буде имао више од онога, што му штити § 471, онда се пресуда неће моћи ни извршити.

III.

Суд општине варошице Сопота, актом својим од 1. јула ове год. Бр. 777, пита:

„У овој општини као варошкој, постоји касапница дата под закуп.

Општина ропочевачка, која је разгрупписавањем одвојена недавно од ове општине, поставила је касапницу до границе атара ове општине и даје месу јевтинијом ценом грађанима ове општине.

С тога суд моли за објашњење: може ли друга општина да постави своју касапницу на синору општинском, ван села, у близини какве вароши или варошице, и ако би грађани тих вароши и варошица узимали месо са касапница сеоске општине, па уносили у варош или варошице, да ли их суд може казнити и по коме закону?!

— На ово питање одговарамо:

По чл. 38. тачка а. уредбе о касапницама, опредељења о давању касапница

под закуп и о месту и начину продавања меса, и за села су она иста, која су за вароши и варошице.

Према овоме а у вези са т. в. § 38 и § 11 поменуте уредбе, *продаја меса не може и не сме бити ван обима села*; а под обимом, пак, села, подразумева се онај круг (периферија), који додирује крајње куће села.

Према томе, општина ропочевачка није ни могла ни смела одобрити продају меса ван села у атару општинском.

Она то није смела учинити ни из санитарних, ни из обзира јавне безбедности.

Ну, кад је она ипак то учинила, онда треба тражити од надлежне полицијске власти, да јој такав поступак забрани.

Оне пак грађане општине сопотске, који би куповали месо у суседним општинама па га уносили у Сопот, треба казнити по § 5. поменуте уредбе у вези са § 370 кр. закона.

IV.

Суд општине александровачке, актом својим од 5. јуна ове год. Бр. 2868, пита: „Кад једну општину сачињавају више села, па се у једном селу упразни место кмета и то упражњено место новим избором треба да се попуни питање је:

1. у ком року треба обавити избор за попуни упражњеног места — од кад се упразнило.

2. ко треба да кандидује и бира кмета на упражњено место, да ли само оно село, за које се кмет има да избере, или цела општина. Ако само оно село, онда да ли се то не коси са чл. 57 и 58 зак. о општ. (по изменама од 3. децембра пр. год.) и колико треба предлагача; као и то: да ли за овај избор треба слати бирачки списак суду на потврду.

Моли се уредништво за објашњење по могућству у првом броју Полицијског Гласника пошто је ово хитно, јер од надзорне власти по овом није добијен никакав извештај, а и онај усмен који је добијен, супротан је правом смислу закона“.

— На ово питање одговарамо:

1. Ако је место кмета упражњено у смислу чл. 148 зак. о општинама, онда се избор мора наредити у року од 5 до 10 дана, од дана саветске одлуке (чл. 149).

Ако није тај случај, него је место упражњено што је дотични дао оставку и ова му уважена, или је умро или т. слично, онда одбор решава да се изврши избор, а општински суд сазива збор у смислу чл. 34 овога закона у року, који предвиђа чл. 37;

2. У смислу чл. 53 з, и чл. 100 кад се избор врши ради попуне упражњених места општинских часника, сем председника, онда се узимају кандидати из оних места, одакле су били они, на чија се места бирају нови.

Избор се врши по кандидатским листама у смислу чл. 53. в са потребним бројем предлагача.

Бирање се врши од стране свију гласача дотичне општине, а не самога села, за које се бира кмет, јер то одговара и

начелу истакнутом у ставу првом чл. 53. в. зак. о општинама.

То није противно наређењима чл. 57 и 58, која говоре о сеоским састанцима, на којима се расправљају послови друге врсте.

Број предлагача зависи од броја правних гласача у општини.

Спискове бирачке треба закључити до дана избора у смислу чл. 27 под д. зак. о општинама, и ако нема жалбе неће слати суду, ако су у своје време потврђени.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж И С Е

Јован Костић, циганин коритар, из села Лукова у срезу бољевачком, који је у последње време живео у селу Трешњевици среза беличког, под именом **Јована Мир. Костића** „Будажа“, коритара, тражи начелник ср. беличког по извесном кривичном делу. Пронађеног Јована ваља спровести поменутом начелнику с позивом на Бр. 9172.

О Б Ј А В А

Милорад Јеремић из Шутаца у срезу качерском округа рудничког, који је на дан 14. јуна ове године учествовао поред других у нападу на аманетну државну пошту на путу Уб — Лазаревац, одметнуо се од власти наоружан одмах по извршењу овог дела, што се утврђује још и тиме, што је у бегству извршио и једну опасну крађу у селу Крушевици у срезу колубарском окр. београдског.

Решењем овог начелства од данашњег ПБр. 6939, а на основу извештаја начелника среза качерског и прибављених доказа утврђено је, да се Милорад наоружан од власти истргао и од ове одметнуо, и почео у земљи сам за себе самовласно живети у намери да и даље казнима дела чини, као и да избегне одговорност за већ почињена дела, — у коме поступку његовом постоји дело хајдуковања — § 243. кривичног закона.

На основу свега овога, а по чл. 9. закона о јавној безбедности начелство ово позива Милорада Јеремића из Шутаца, среза качерског, овог округа, да се у року од двадесет дана рачунајући од дана када ова објава буде изашла у „Српским Новинама“ пријави најближој полицијској власти, која ће га спровести начелнику среза качерског, или најближем првостепеном суду. Ако се у остављеном року не пријави ни једној полицијској власти или првостепеном суду, начелство ће га на основу чл. 10. закона о јавној безбедности огласити за хајдука.

Лични опис Милорадов је овај: сада је по занимању тежак, а раније је био у војној музици Краљеве гарде и свира у кларинет и бас F, стар 25 година, висок 1-35 см. у лицу доста сув, брија се, бркова врло малих, плавих, косе плаве,

очију плавих, од особених знакова има на лицу на десној страни од угла уста у правцу вертикалном за један и по сантиметар један ожиљак од посекоштине, — кад говори по неки пут замуцкује, — поглед му је оштар и кад говори ретко кад у човека гледа. Шта сада има на себи од одела непознато је.

ПБр. 6939. Од начелства округа рудничког, 22. јула 1906 године, у Горњем Милановцу.

С К Р Е Ћ Е С Е П А Ж Њ А

Код начелника среза орашког налазе се у притвору: **Станко Окановић**, **Михајло Николић**, **Михајло Радовановић**—**Ускоковић**, **Драгутин Јовановић**, **Илија Радовић**, **Младен Костић** и **Живојин Јовановић**, сви познати коцкари. Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима, ако су именовани извршили какво кривично дело у њиховом подручју, да о томе известе начелника среза орашког с позивом на депешу Бр. 10799.

Начелник среза зајечарског ухватио је **Алексу Асковића**, циганина из Леновца, са две крадене кобиле, за које неће да покаже откуда му. Једна је кобила длаке алатасте, дуж кичме има црну белугу, реп и грива су јој ошишани, има жиг „О“, матора је 4 године; друга је длаке врлане, без роваша, матора 2 године. Ако би која полицијска или општинска власт, или приватни знали сопственика ове стоке, нека о томе известе поменутог начелника с позивом на депешу Бр. 11344.

П О Т Е Р Е

Димитрије А. Ђорђевић, из Рсавца, и **Станко Ђорђевић**, из Торанца (срез заглавски), који су били у притвору код начелника среза нишавског због извесних кривица, ноћу између 24. и 25. ов. м-ца побегли су. Димитрије је стар 34 год., средњег раста, црномањаст, сувоњав, у белом оделу од сукина. Станко је стар 22 год., повисоког раста, смеђ, малих бркова у белом оделу. Нека све полицијске и општинске власти настану, да се Димитрије и Станко пронађу и стражарно спроведу последној власти с позивом на депешу Бр. 9050.

Гмитар Ђорђевић, из Смиловца, осуђеник пожаревачког казног завода, који је био на раду у Љубичеву, побегао је. Гмитар је стар 27 год., средњег је стаса, црне косе, смеђих бркова. Наређује се свима полицијским и општинским властима да га у својим домањима најживље потраже, па нађеног под сигурном стражом спроведу пожаревачком казноном заводу с позивом на Бр. 1982.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Фалсификовање новаца узима све више маха, нарочито код нас и у Маџарској, ма да се та кривица као злочин оштро кажњава, јер је свет лако на лаку зараду, а и борба за живот све је тежа и тежа. Но још више од фал-

сфиковања новца врше се преваре на рачун протурања и прављења лажног новца.

Префредени људи знајући лакомост света за богатством и лаком и брзом зарадом, а и због уверења да их за то казна неће постићи, створили су од тога читаво занимање. Београдској полицији познато је доста и наших и страних људи, којима је тај начин преваре главно занимање, а у њеном криминалном музеју налазе се више справа и „машина,” које су варијанце продавале за скупе паре као „машине за прављење лажног новца.”

Како су Вршац, Бела Црква, Ковин и у опште тај крај у Банату, од вајкада била места и седишта за прављење и протурање лажног српског новца, то се и преваре на рачун лажног новца тамо највише врше.

Тако је ономад Сављанима добро познати *Спира Добријевић*, царински посредник, понудио двојици Београђана да откупе по јевтину цену лажне српске банкноте, које се ни мало не разликују од правих. Да би их уверио о доброту тих новчаница показао им је један комад, који се ни мало није разликовао од праве банкноте од 10 динара. Ови то доставе београдској полицији и у споразуму са овом пристану на откуп, само да би се ствар лакше ухватила.

Спира им објасни да је тај човек што има лажне паре у Белој Цркви и да тамо треба да иду и да понесу бар сто наполеона за откуп српских лажних новчаница, а ако хоће могу понети и за румунске и бугарске банкноте, јер он и те има и протура. Уговоре да пођу у прошли понедељак.

Пре тога, у недељу, један чиновник београдске полиције са једним детективом оде у Белу Цркву и ступи у везу са тамошњом полицијом. Варошки канетан г. Јозеф Петцрик са највећом готовошћу изашао је на сусрет изасланику београдске полиције и одредио једнога од својих најбољих и најревноснијих полицајаца, г. Костића, да са њима ову ствар изведе.

Добријевић је у понедељак пре подне приспео у Белу Цркву возом из Базјана са она два београђанина. На тамошњој железничкој станици били су прикривени београдски полицајци и г. Костић ради пажње на њих. Чим су изашли из воза Добријевић је као сваки кривац почео да се обазире лево и десно, бојећи се да нема кога од познатих или од полиције, па кад ништа необично није видео, пошао је у варош напред, а она двојица за њим на приличном одстојању. За њима тројицом пошао је, пошто су доста измакли, београдски детектив, а споредним улицама према њима чиновник београдске полиције са г. Костићем.

Кад су ушли дубоко у варош Спира је свратио у кафану код Штенада, а за њиме су ушла и она два његова сапутника, где их је он оставио да га чекају, а он отишао да нађе оног човека и да донесе паре.

Сва три полицајца што су назвала склоне се у један локал преко од Штенада да очекују даљи развој ствари и згодан моменат за своју акцију. После једног сата Спира се врати и саопшти оној двојници, како дотични човек није у вароши, већ да је отишао у једно оближње село, но да им је његова жена казала да га сачекају, а он да се врати и да иде на колима, која ће она узети у комшилuku, да га доведе. После три сата,

тек пред вече, он се врати и саопшти оној двојници да је дотични човек дошао из села и да они пођу за њим, па где он уђе, да уђу и они, ту ће бити кућа тога човека, где ће паре примити.

За њима опет пођу у пристојној даљини и полицајци. Спира уђе у једну кућу иза српске цркве, а за њиме и она двојица.

После неколико минута бану унутра и сва три полицајца и у једној соби позади затекну сву тројицу да седе на фотељама са домаћинском *Васом Терзићем*, неким малим дућанијом, старцем од преко 60 година. Сваки од њих држао је у рукама по једну српску, бугарску и влашку банкноту. Упадом полиције домаћин и Спира били су јако изненађени, али је домаћин брзо дошао к себи и сасвим хладнокрвно почео одговарати. На питање какви су му то људи и те паре, он је мирно одговорио како је Спира дошао код њега да купи бурад за вино, па је довео и ону двојицу од којих један хоће да купи коње, а други да му је кочијаш. За паре које су она тројица држала казао је да су његове и да их је овима показао да виде какви изгледају оријенталски новци!

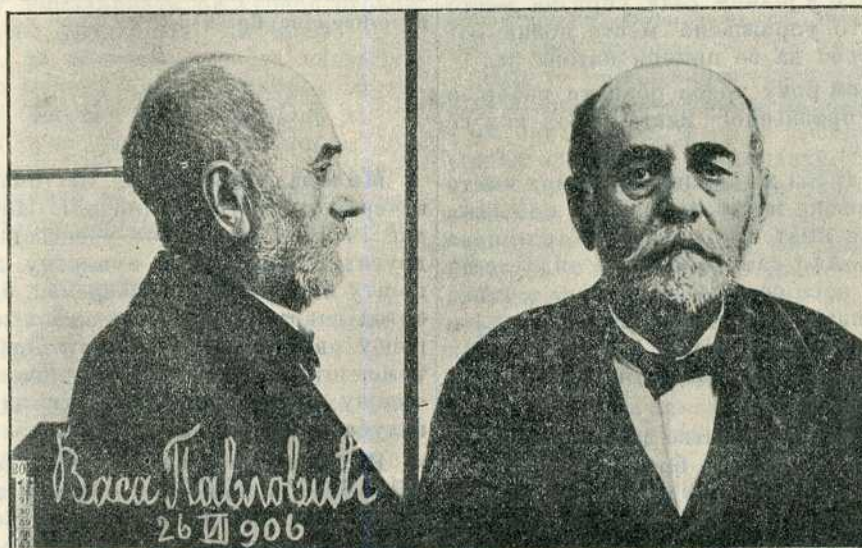
Тамошњој полицији познато је, да је тај Васа на овакав и сличан начин многим придигао веће суме, па се неки нису смели тужити, а и где се тужило није се могао на делу ухватити. У млађим годинама био је осуђиван за прављење и протурање лажних новца, али је се после само преварама бавио, јер је то безбедније.

Пошто је овога пута на делу ухваћен, стављени су и он и Спира у притвор.

Спира је родом из Далмације, али код нас живи од пре 12 година.

Но његовом признању њега је довео у везу са Васом Терзићем **Васа Павловић**, сензал из Београда, казавши му како Васа има лажних пара на продају, а да с њим може ступити у непосредну преписку, само да за лажне банке лозинка буде „бурад”, те се отуда у похватаним писмима и говори само о бурадима.

Прва дужност београдског полицајца по повратку била је, да овог Павловића пронађе, а кад је то учињено и кад је узет на крив. испит, он је одрицио да је имао каква удела у преварама са лажним новцем, а признао је да је с Васом Терзићем, као својим старим позна-

— Ето, ваљда умете читати, — додао је као љутито.

Чиновник београдске полиције на први поглед уверио је се, да је српска новчаница, коју је један од њих држао, оригинална и права, а да су такве и оне бугарске и румунске. Извршен је одмах претрес Васине куће али није пађено ништа сумњиво.

Поведеном истрагом утврђено је, да је Васа у договору са Спиром хтео овој двојници Београђана на преваран начин да дигне новац који су имали. Пре то што је полиција наишла, Васа им је као мустру показао српске, бугарске и румунске новчанице и обећао им је био да ће их за један сахат набавити. Да није полиција наишла он би своје жртве извео негде ван вароши, узео би им наполеоне, а дао пакет са банкама, само што би у том пакету спољна банка била права, а изнутра би била чиста исечена хартија. Чим би паре биле уручене појавио би се некакав њихов саучесник у жандарском оделу и они би се разбегли, а кад би видели шта је у пакету рачунао је да се не би смели тужити.

ником и земљаком, стојао у вези због „трговине са бурнићима и вуном” и да је само ради тога и Спиру на њега упутио.

Овај Павловић родом је такође из Беле Цркве, а у Београду живи од дужег времена, са једним прекидом од 3—4 године, које је провео у Маџарској.

Махом је се бавио по Савамали и Сави, купујући вуну за рачун појединих трговаца, а из овог случаја са Терзићем и Добријевићем види се и друго његово занимање, због кога је као неисправан човек пресудом Управе гр. Београда од 25. јуна тек год. бр. 26611 и кажњен поред затвора и прогонством на свагда у Аустро-Угарску, где ће у Белој Цркви имати прилике да се састане са својим друговима Спиром и Терзићем.

Износили Павловићеву фотографију позивамо све полицијске органе, нарочито оне на граници према Аустро-Угарској, да на њега обрате пажњу и не допусте му повратак у нашу земљу, а у исто време да не забораве ни Спиру Добријевића, када једном опет буде у слободи.